

วิเคราะห์ภาวะผู้นำชุมชนตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม
An Analysis of Community Leadership According to the
Principles of the Five Precepts and the Five Ennobling Virtues

¹พระอธิการจิรพัทธ์ ภูเพ็ชร

Phraathikarn Chiraphat Phupetch

²พระปลัดสมชาย ดำเนิน

Phrapalad Somchai Damnoen

³นวลวรรณ พูนวสุพลฉัตร

Nuanwan Phunwasuponchat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโอส
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Palisuksa Buddhagosa Campus, Thailand.

²Corresponding Author, Email: somchai.dam@mcu.ac.th

Received June 6, 2022; Revised June 16, 2022; Accepted: June 30, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำชุมชนตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ชาวบ้านและตัวแทนชุมชน จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปข้อมูลในลักษณะพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนาและศาสตร์สมัยใหม่ แนวคิดส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับกลุ่มคน และสมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์ภายในต่อกันอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะมีสมาชิกคนใดคนหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งถูกเลือกหรือได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำ เนื่องจากมีความแตกต่างในด้านต่างๆ จากบุคคลอื่นๆ ภายในกลุ่ม ซึ่งถือว่าเป็นผู้ตาม หรือผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกน้อง หรือผู้ปฏิบัติ สำหรับความหมายของภาวะผู้นำเกือบทั้งหมดนั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพล ซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้นำ ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำชุมชนตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม พบว่า ผู้นำชุมชนแสดงพฤติกรรมตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมที่สอดคล้องตามภาวะผู้นำชุมชน ดังนี้ 1) การไม่เบียดเบียนต่อชีวิตผู้อื่น 2) การเคารพในสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น 3) ไม่ล่วงละเมิดสามีหรือภรรยาของบุคคลอื่น 4) สื่อสารโดยไม่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง และ 5) งดเว้นจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

หรือสิ่งที่เป็นอบายมุข ซึ่งเป็นการปฏิบัติตนให้สมควรกับการเป็นผู้นำที่ดีที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นใน
สร้างเสริมชุมชนสันติสุขต่อไป

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำชุมชน; หลักเบญจศีล; หลักเบญจธรรม

Abstract

This article aimed to analyze community leadership according to the principles of the Five Precepts and the Five Ennobling Virtues. This qualitative research by researching documents and in-depth interviews with key informants including 15 experts, village scholars and community representatives. The research tool was an interview form, analyzing the data by summarizing the data in a descriptive manner. The results showed that the concepts and theories of leadership based on Buddhism and modern science Most concepts are related to groups and members of the group are in constant relationship with each other in which one or more members are chosen or accepted as leaders due to differences in various aspects from other people within the group who are considered as followers or subordinates or subordinates Almost all definitions of leadership are related to the use of influence. Most of which will be leaders. The results of the analysis of community leadership according to the principles of the Five Precepts and the Five Ennobling Virtues revealed that the community leaders showed behaviors according to the principles of the Five Precepts, which corresponded with the community leadership as follows: 1) not encroaching on the lives of others 2) respecting the property rights of others 3) Not harassing another's husband or wife, 4) communicating without causing conflict, and 5) refraining from alcoholic beverages or any other vices. This is a proper practice of being a good leader can build confidence in building a peaceful community in the future.

Keywords: Community Leadership; the Five precepts; the Five Ennobling Virtues

บทนำ

ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและมีส่วนต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว หากองค์กรใดมีผู้นำ หรือผู้บริหารที่มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถ ประสพการณ์ ความเชี่ยวชาญ ฯลฯ องค์กร หรือหน่วยงานนั้น ก็จะสามารถแข่งขันกับผู้อื่นและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้เป็นอย่างดี แต่ในทางกลับกันหากผู้นำไม่มีคุณธรรมจริยธรรม มีพฤติกรรมที่ไม่ดี มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ก็จะทำให้ชุมชน และประชาชนที่อยู่ใต้ปกครองได้รับความเดือดร้อนตามไปด้วย (พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต, 2546) ผู้นำที่ดีจะนำองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จได้ สามารถกำหนดทิศทางขององค์กรตลอดจนรู้วิธีการขับเคลื่อนองค์กรให้ไปในทางที่เหมาะสมที่สุด (Covey, 1889) เพราะในสถานการณ์ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายในการที่จะดำรงอยู่ในโลก

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่างๆ (ไชยะ เทพา, 2564) สามารถประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงานระหว่างผู้นำชุมชน และประชาชนเข้าด้วยกัน และให้ความสนใจแก่ผู้ร่วมงานเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจที่ดี (อรปภัตร จันทรสาขา, 2564)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกัน เพื่อเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงมีสติปัญญาที่รอบรู้และมีจิตใจที่สำนึกในคุณธรรมจริยธรรมมีความเพียร เอาต่อการพัฒนาคนรวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้คนในชุมชนและเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนนำค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยเป็นฐานในการพัฒนาคนและสังคมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการบ่มเพาะให้คนมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน (สิริพร มูลเมือง, 2564) เสริมสร้างให้ชุมชนมีการรวมตัวอย่างเข้มแข็งมาร่วมคิดร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ มีกระบวนการเรียนรู้และการจัดองค์ความรู้ในรูปแบบที่หลากหลายตามภูมิสังคมที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรักความเอื้ออาทร มีความสามัคคี เสียสละ และมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองและผู้อื่น (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต, 2557)

หลักเบญจศีลและเบญจธรรมมีความสำคัญมากกับการพัฒนามนุษย์เพราะเป็นหลักมนุษยธรรม เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย ศีลเป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรมเป็นลักษณะ มีความปรกติทางกายวาจาเป็นที่ตั้ง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552) โดยมีองค์ประกอบของศีล 5 แต่ละข้อ คือ เจตนา เป็นความไม่ก้าวล่วงทางกาย และวาจา ให้พ้นจากความชั่วทั้งปวง ย่อมมีความสงบสันติสุขในชีวิตปัจจุบัน นอกจากนี้ศีล 5 ยังมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม เป็นพื้นฐานการพัฒนาตนเองให้พบกับความสุขสงบเย็น เข้าถึงการดับทุกข์ และเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่ชน เกิดความรักใคร่ปรองดอง อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ศีล 5 เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้นำพึงกระทำตนให้เป็นแบบอย่างให้กับสังคม โดยมีหลักธรรมที่เกื้อหนุนการรักษาศีล 5 เช่น สัมมาทิฐิ (ความเห็นถูก) เป็นต้น การจงใจให้รักษาศีล 5 ควรเกิดจากความปรารถนาที่จะทำตนเองให้มีความสุข ทำให้มีความเพียรเพื่อไปให้ถึงจุดหมายของชีวิต เป็นแรงจูงใจภายในที่เป็นด้านบวก ผู้นำชุมชนที่จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่ประชาชน (Tan & Damnoen, 2020) อันจะเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เกิดการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมความโปร่งใสก่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการประเทศ (จิตาภา เร่งมีศรีสุข และนภัทร์ แก้วนาคน, 2564)

เมื่อพิจารณาทั้งเบญจศีลและเบญจธรรม พบว่า ธรรมที่คู่กับศีลในแต่ละคูนั้น นอกจากจะเป็นธรรมที่ส่งเสริมความดีงามแก่ผู้ประพฤติแล้วยังเป็นธรรมที่ทำให้สามารถรักษา ศีล 5 ได้มั่นคง เช่น เมื่อบุคคลมีเมตตากรุณาย่อมเว้นจากปาณาติบาตได้โดยง่าย เพราะความรัก ความสงสารจึงไม่ทำร้ายเบียดเบียนบุคคลอื่น เบญจธรรมจึงเป็นธรรมที่ส่งเสริมผู้รักษาศีล 5 หรือ เบญจศีลให้สมบูรณ์ ซึ่งหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนามี 2 ประการ คือ ปหานกิจ การละเรื่องชั่วเรื่องร้าย และภาวนากิจ การทำความดีให้เจริญ เมื่อบุคคลละความชั่ว แล้วยังไม่ทำความดีนับว่าไม่ก้าวหน้า (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต, 2557) หลักเบญจธรรมหรือเบญจกัลยาณธรรมจะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติและผู้รับผลของการ

กระทำมีความสุข สงบในการดำเนินชีวิต ซึ่งต้องปฏิบัติคู่กันกับหลักเบญจศีลจึงจะถือว่าเป็นการปฏิบัติที่มีความสมบูรณ์ (Yusamran et al., 2021) ผู้นำที่ดีจะนำองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จได้ และผู้นำที่ดีจะต้องกำหนดทิศทางขององค์กรตลอดจนรู้วิธีการขับเคลื่อนองค์กรให้ไปในทางที่เหมาะสมที่สุดได้เช่นกัน การที่องค์กรได้ผู้นำที่ดีนั้นเสมือนมีชัยไปกว่าครึ่ง เพราะผู้นำที่ดีจะมีเคล็ดลับในการบริหารงานบุคคลที่ยอดเยี่ยมนอกเหนือจากการบริหารงานด้วย เช่นกัน เพราะฟันเฟืองสำคัญขององค์กรนั้นก็คือบุคลากรทุกคนนั่นเอง ผู้นำที่ดีจะเข้าใจการประสานงานตลอดจนแนะนำวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด (Damnoen et al., 2021) รวมไปถึงสามารถช่วยแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นเส้นทางที่จะทำให้องค์กรพัฒนาและประสบความสำเร็จ

จากองค์ประกอบข้างต้น เห็นว่าภาวะผู้นำเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารที่ชี้แนะให้สมาชิกในทีมหรือในองค์กร เกิดความกระตือรือร้น ทุ่มเท เต็มใจ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ดังนั้นคุณลักษณะของผู้นำที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ จะต้องมีความสามารถในการเป็นผู้บริหารและเป็นผู้มีภาวะผู้นำเพราะการมีตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ในการบริหารอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอที่จะทำให้การปฏิบัติงานบรรลุได้ ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำในการจูงใจ ชักจูง โน้มน้าว รวมทั้งทักษะในการสื่อสาร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้น ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามความประสงค์นั้น และขับเคลื่อนนโยบายไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จขององค์กรได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใคร่สนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำชุมชน การนำหลักเบญจศีล เบญจธรรมมาพัฒนาภาวะผู้นำของชุมชน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างเป็นระเบียบแบบแผน และพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน และสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำชุมชนตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้จึงใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะของการบรรยาย (Descriptive Method) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นและข้อมูลจากเอกสาร ประกอบกัน ทั้งนี้ ได้กำหนดระเบียบวิธีการศึกษาและขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ไว้ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

การศึกษาในครั้งนี้ จะทำการเก็บข้อมูลจากประชากร 2 กลุ่มหลัก อันเป็นตัวแสดงที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน 2) ผู้นำชุมชน จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ควบคู่กัน) โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

ศึกษาและสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลจากสื่อในระบบออนไลน์ (Internet) แปลความหมาย วิเคราะห์ สังเคราะห์แล้วกำหนดขอบเขตประเด็นเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างขึ้นไปนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมด้านเนื้อหา ความเชื่อมั่น (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือการวิจัยข้อคำถามเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และได้มีผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) ในด้านอ่านตรวจรายงานวิจัย ครั้งนี้ จำนวน 3 ท่าน

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมด้านเนื้อหา ความเชื่อมั่น (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) จากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม หลังจากที่ได้ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมแบบสัมภาษณ์เชิงลึกตามคำแนะนำแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้อง และนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการอนุมัติจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การพรรณนาวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจะทำทุกครั้งที่สิ้นสุดการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และผู้วิจัยจะถอดเทปและเขียนรายละเอียดของการสัมภาษณ์ออกมา เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์คนต่อไป โดยผู้วิจัยอ่านทำความเข้าใจและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดว่าข้อมูลแต่ละเรื่องสื่อถึงเรื่องใด ควรนำประเด็นใดมาพิจารณาบ้าง โดยอาศัยความไวทางทฤษฎีจากประสบการณ์ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นต้นใช้ การลดทอนข้อมูล (Data reduction) ซึ่งหมายถึง การเพิกถอนจุดที่น่าสนใจ ทำความเข้าใจง่าย สรุปย่อปรับข้อมูลที่เก็บรวบรวม

2) ขั้นที่สองใช้ การแสดงข้อมูล (Data display) เป็นขั้นตอนการจัดการเลือกเฟ้นสรรหาตัวอย่างข้อมูลหรือสารสนเทศไม่ว่าจะเป็นการสรุปจากรายงาน การสังเกต คำพูดจากการสัมภาษณ์ หรือการกระทำของผู้ให้ข้อมูล นำมาเป็นหลักฐานของข้อสรุปชั่วคราวเสนอไว้ เพื่อแสดงให้เห็นและก่อให้เกิดความเข้าใจว่า อะไรเกิดขึ้น ทำไม อย่างไร อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์แล้วนำข้อมูลมาจัดกลุ่มตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสรุปต่อไป

3) สร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (Conclusion and verification) เป็นการสังเคราะห์ข้อสรุปย่อยๆ ในช่วงแรกๆ เข้าด้วยกันเป็นบทสรุป และตรวจสอบยืนยันเป็นบทสรุปการวิจัยในช่วงสุดท้าย การพัฒนาข้อสรุปย่อยๆ และตรวจสอบยืนยันเป็นผลสรุปการวิจัยในช่วงสุดท้าย การพัฒนาข้อสรุปย่อยๆ ไปสู่รูปแบบที่เป็นนามธรรมที่เป็นทฤษฎี (Grounded theory) ตามวิธีการแบบอุปนัย (Induction) เพื่อให้บทสรุปมีความน่าเชื่อถือ

4) สรุปและนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะพรรณนา

ผลการการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำชุมชนตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม พบว่า ผู้นำชุมชนแสดงพฤติกรรมตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมที่สอดคล้องตามภาวะผู้นำชุมชน ดังนี้

1) การไม่เบียดเบียนต่อชีวิตผู้อื่น การแสดงพฤติกรรมตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมที่สอดคล้องตามภาวะผู้นำชุมชน พบว่า ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี คือการไม่เบียดเบียนต่อชีวิตผู้อื่น เช่นละเว้นการฆ่าสัตว์และเบียดเบียนสัตว์ในวันพระ ซึ่งหากพิจารณาในหลักเบญจศีลข้อที่ 1 คือ

การไม่เบียดเบียน มีวิสัยทัศน์ในการสร้างความสุขให้สังคม โดยมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีคือความมีเมตตา เราจะนำมาประพฤติปฏิบัติประจำวัน เพียงตั้งใจแน่วแน่ว่าวันนี้เริ่มต้นวันแรกครอบครัวเราจะถือศีลข้อที่ 1 อย่างเคร่งครัด โดยไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ทรมานสัตว์ ไม่รังแกสัตว์ ไม่เบียดเบียนสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์เล็กสัตว์ใหญ่โดยเจตนาหรือไม่เจตนาหรือการข่มขืนโดยผิดศีลธรรมก็ตาม

2) การเคารพในสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น หลักเบญจศีลเบญจธรรมที่สอดคล้องตามภาวะผู้นำชุมชน ศีลข้อที่ 2 พบว่า การรักษาศีลข้อนี้ไม่ใช่เฉพาะการไม่ลักขโมยเท่านั้น ยังครอบคลุมในการกระทำการเบียดเบียน เช่นเบียดเบียนเอาเปรียบเพื่อนบ้านโดยการขโมยพืชผักที่เพื่อนบ้านปลูกเอาไว้ยึดเอาสิ่งของที่เขาของมิได้อนุญาต ถือเป็นการเคารพในสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น และเป็นการเคารพกฎหมาย เพราะการถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่นถือว่าผิดกฎหมาย เป็นคดีอาญา และหากพิจารณาในแนวทางการดำรงชีวิตด้วยความพอเพียง คือการไม่เบียดเบียน ฉ้อโกง ลักขโมย ฉกชิงวิ่งราว และมีเงื่อนไขที่เป็นตัวกำกับพฤติกรรม คือวิสัยทัศน์ความเป็นผู้นำ คือ ความพอประมาณ การประกอบอาชีพสุจริตโดยมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีคือ คือมีความพอใจในสิ่งที่ตนมีหลักเบญจศีลเบญจธรรมที่สอดคล้องตามภาวะผู้นำชุมชน

3) ไม่ล่วงละเมิดสามีหรือภรรยาของบุคคลอื่น ศีลข้อที่ 3 พบว่า ผิดในการเสพกามคุณ ได้แก่ ชายหรือหญิงที่ประพฤติก่อให้เกิดความเสียหายต่อชายหรือหญิง ที่มีสามีหรือภรรยาของตน ซึ่งชายหรือหญิงนั้นมีเจ้าของคุ้มครองอยู่ หรือการล่วงละเมิดข่มขืนหญิงอื่นที่มีคู่เป็นภรรยาของตน เป็นการเคารพสิทธิในร่างกายของบุคคลอื่น ซึ่งหากพิจารณาการดำรงชีวิตด้วยความพอเพียง ไม่ล่วงประเวณีบุตรธิดาหรือภรรยาบุคคลอื่น และมีเงื่อนไขที่เป็นตัวกำกับพฤติกรรม คือ มีความพอประมาณ การสำรวมในกามคุณโดยมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีคือ มีความปรองดองให้เกียรติบุคคลอื่นรู้จักหักห้ามความอยากของตน

4) ส่อสารโดยไม่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง หลักเบญจศีลเบญจธรรมที่สอดคล้องตามภาวะผู้นำชุมชน ศีลข้อที่ 4 พบว่า คำพูดที่โหดทำให้เกิดการแตกแยกทำลายความสามัคคี รวมถึงการส่อเสียด การด่าทอ นินทา ว่าร้าย ใช้วาจาสาปแช่ง ก็เช่นกัน แต่ถ้าหากพูดจาสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ก็จะเกิดแต่ความสามัคคี ซึ่งหากพิจารณาในการดำรงชีวิตด้วยหลักของศีลข้อที่ 4 คือการไม่กล่าวเท็จบุคคลอื่น และมีเงื่อนไขที่เป็นตัวกำกับพฤติกรรมคือมีกลยุทธ์ในการปฏิบัติตน คือ พูดคำจริง และรักษาคำพูดพูดจาไพเราะ พูดให้เกียรติผู้อื่น ไม่เหยียดหยามผู้อื่นด้วยคำพูดที่ไม่ดี ต้องครองสติให้เว้นจากการกล่าวเท็จ และมีแนวคิด หรือวิสัยทัศน์เกี่ยวกับหลักเบญจธรรม คือ สร้างความปรองดองให้กับสังคม

5) งดเว้นจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ หรือสิ่งที่เป็นอบายมุข ซึ่งเป็นการปฏิบัติตนให้สมควรกับการเป็นผู้นำที่ดีสามารถสร้างความเชื่อมั่นในสร้างเสริมชุมชนสันติสุขต่อไป เบญจศีลเบญจธรรมที่สอดคล้องตามภาวะผู้นำชุมชน ศีลข้อที่ 5 พบว่า โทษของการดื่มสุราและน้ำเมาต่างๆ นั้น เมื่อดื่มอยู่เสมอๆ ดื่มมากขึ้น ย่อมทำให้ สุขภาพร่างกายเสื่อมโทรม ขาดสติ ที่เคยละอายต่อบาปก็ไม่ละอายที่เคยกลัวกลับกล้าจนสามารถทำผิดต่างๆ ได้ ด้วยอำนาจของสุรานั้น ผิดศีลข้อ 5 นี้ อาจนำไปสู่ความวิบัติได้ เช่น เมาสุราแล้วขับรถไปชนผู้อื่นเสียชีวิต ตนเองก็เสียชีวิตหรือบาดเจ็บสาหัส ย่อมก่อบาปกรรมในชาตินี้และชาติหน้า สูญเสียงบประมาณของแผ่นดิน หรือ เมื่อเสพสุราจนเมามเมาแล้วก็ขาดสติยับยั้ง ไปประกอบกรรมทำร้ายข่มเหง ผู้อื่นให้เดือดร้อนเสียหายเป็นต้น ดังนั้นเราควรรักษากฎหมายอย่างเข้มงวดและเอาผิดกับร้านค้าที่จำหน่ายสุรา หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ให้กับเยาวชน

ที่มีอายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด การเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเยาวชน เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ และไม่ขายสุรา ยาเสพติด ในสถานศึกษา วัด และสถานที่ราชการทุกแห่ง ซึ่งหากพิจารณากลยุทธ์ในการปฏิบัติตน คือการดำรงชีวิตด้วยศีลข้อ 5 คือใช้จ่ายอย่างประหยัดคือไม่นำเงินไปซื้อสุราหรือเครื่องดื่มมีเงินมา ไม่เบียดเบียนตนเองคือไม่นำสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์เข้าสู่ร่างกาย และมีแนวคิด หรือวิสัยทัศน์เกี่ยวกับหลักเบญจธรรม คือ ความพอประมาณ การดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท โดยมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีคือ การมีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ

อภิปรายผล

จากการวิจัย พบว่า หลักเบญจศีลและเบญจธรรมมีความสำคัญมากกับการพัฒนามนุษย์ เพราะเป็นหลักมนุษยธรรม เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย ศีลเป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรม เป็นลักษณะ มีความปรกติทางกายวาจาเป็นที่ตั้ง โดยมีองค์ประกอบของศีล 5 แต่ละข้อ คือ เจตนา เป็นความไม่ก้าวล่วงทางกาย และวาจา ให้พ้นจากความชั่วทั้งปวง ย่อมมีความสงบสันติสุขในชีวิตปัจจุบัน

นอกจากนี้ศีล 5 ยังมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม เป็นพื้นฐานการพัฒนาตนเองให้พบกับความสุขสงบเย็น เข้าถึงการดับทุกข์ และเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่ชน เกิดความรักใคร่ปรองดอง อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ศีล 5 เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้นำพึงกระทำตนให้เป็นแบบอย่างให้กับสังคม โดยมีหลักธรรมที่เกี่ยวพัน การรักษาศีล 5 เช่น สัมมาทิฐิ (ความเห็นถูก) เป็นต้น การจงใจให้รักษาศีล 5 ควรเกิดจากความปรารถนาที่จะทำตนเองให้มีความสุข ทำให้มีความเพียรเพื่อไปให้ถึงจุดหมายของชีวิต เป็นแรงจูงใจภายในที่เป็นด้านบวก และเป็นแรงจูงใจตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงนำมาใช้สร้างแรงจูงใจให้รักษาศีล 5 เพื่อจุดหมาย คือ การเดินสู่เส้นทางแห่งการหลุดพ้นตาม หลักมรรคมีองค์ 8 ทำให้รู้จักทางเดินชีวิตในทางที่เที่ยงเป็นคุณเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น และโดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม สอดคล้องกับการวิจัย (อรปภัตร จันทรสาขา, 2564) พบว่า พฤติกรรมผู้นำที่สำคัญ คือ ผู้บริหารวางตัวเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้อื่น คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าความสนใจตนเอง สามารถประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงานระหว่างผู้นำชุมชน ประชาชนเข้าด้วยกัน ให้ความสนใจแก่ผู้ร่วมงานเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจที่ดี และสร้างค่านิยมในการทำงานโดยให้ผู้มีส่วนร่วมงานคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้มีความสันติสุข โดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม ทำให้มีความเพียรเพื่อไปให้ถึงจุดหมายของชีวิต เป็นแรงจูงใจภายในที่เป็นด้านบวก (Tan & Damnoen, 2020) ทำให้รู้จักทางเดินชีวิตในทางที่เที่ยงเป็นคุณเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดถึงประเทศชาติต่อไป

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผู้นำที่ดีจะนำองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จได้ และผู้นำที่ดีควรจะต้องกำหนดทิศทางขององค์กรตลอดจนรู้วิธีการขับเคลื่อนองค์กรให้ไปในทางที่เหมาะสมที่สุดได้เช่นกัน การที่องค์กรได้ผู้นำที่ดีนั้นเสมือนมีชัยไปกว่าครึ่ง เพราะผู้นำที่ดีจะมีเคล็ดลับในการบริหารงานบุคคลที่ยอดเยียนนอกเหนือจากการบริหารงานด้วยเช่นกัน เพราะฟันเฟืองสำคัญขององค์กรนั้นก็คือบุคลากรทุกคนนั่นเอง ผู้นำที่ดีจะเข้าใจการประสานงานตลอดจนแนะนำวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด รวมไปถึงสามารถช่วยแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นเส้นทางที่จะทำให้องค์กรพัฒนาและประสบความสำเร็จ ดังนี้

1. มีสติปัญญาและไหวพริบมากกว่าผู้ตาม อย่างไรก็ตาม ผู้นำไม่ได้มีความเหนือกว่ามากเกินไปจนผู้ทำงานร่วมด้วยเกิดความไม่เข้าใจ
2. มีความรอบรู้ กล่าวคือ ไม่ได้รู้เฉพาะเรื่องที่ตนสนใจหรือถนัด แต่จะสนใจ ถนัดและมีความรู้กว้างขวาง
3. มีความสามารถในการสื่อสาร พูดและเขียนด้วยภาษาต่างๆ ที่สามารถโน้มน้าวใจและเป็นที่เข้าใจได้
4. มีวุฒิภาวะทางจิตใจและอารมณ์
5. มีแรงผลักดันหรือแรงกระตุ้นภายในที่ทรงพลังที่กระตุ้นให้เขาต่อสู้เพื่อความสำเร็จ
6. มีทักษะทางสังคม เพื่อให้การประสานร่วมมือในการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
7. ใช้ทักษะทางการปกครองหรือบริหารมากกว่าทักษะด้านเทคนิคเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ

บทสรุป

ผู้นำมีอยู่ในทุกระดับ ตั้งแต่สังคม หรือหน่วยงานขนาดเล็กไปจนถึงองค์กรขนาดใหญ่ นับตั้งแต่ หมู่บ้าน ไปจนถึงผู้นำระดับประเทศชาติ จำเป็นต้องมี “ผู้นำ” และผู้นำก็ต้องมี “ภาวะผู้นำ” ภาวะผู้นำชุมชนตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม จะต้องเป็นผู้นำ ได้แก่ 1) ไม่เบียดเบียนต่อชีวิตผู้อื่น 2) เคารพในสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น 3) ไม่ล่วงละเมิดสามีหรือภรรยาของบุคคลอื่น 4) สื่อสารโดยไม่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง และ 5) จดเว้นจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ หรือสิ่งที่เป็นอบายมุข จึงจะนำมาซึ่งความยอมรับนับถือ เลื่อมใส ศรัทธาและให้ความร่วมมือของคนในหน่วยงาน องค์กร ประเทศชาติ เพื่อความสงบสุข เจริญรุ่งเรืองของสังคมและประเทศชาติสืบไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำชุมชนตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม สามารถสร้างความสันติสุขให้ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือ หน่วยงานอื่นที่สนใจควรนำเอา การปรับใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมมาใช้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยการจัดทำคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำชุมชนด้วยหลักเบญจศีลและเบญจธรรม ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของประชาชน เพื่อปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนได้

2) ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปรับใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรม ไปพัฒนา กลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิตาภา เร่งมีศรีสุข และนภัทร์ แก้วนาถ. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในประชาคมอาเซียน. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 3(2), 105-114.
- ไชยะ เทพา. (2564). ภาวะผู้นำทางการเมืองในยุคโควิด-19. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(3), 1027-1044.
- พระธรรมปิฎก. (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *ภาวะผู้นำ: ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2552). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2557). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). *อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สิริพร มูลเมือง. (2564). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 3(1), 29-40.
- อรปภัตร จันทรสาขา. (2564). พฤติกรรมผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี. *วารสารศิลปการจัดการ*, 5(1), 259-271.
- Covey, S. R. (1889). *The 7 Habits of Highly Effective People*. New York: Simon & Schuster.
- Damnoen, P. S., Siri, P., Supattho, P. S., & Kaewwilai, K. (2021). The Development of Student Characteristics in According to the Nawaluk Framework of the Buddhist integration of Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 5(2), 126-135.
- Lewis, P. V. (1980). *Organizational Communication: The Essence of Effective Management*. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Tan, C. C., & Damnoen, P. S. (2020). Buddhist Noble Eightfold Path Approach in the Study of Consumer and Organizational Behaviors. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(1), 1-20
- Yusamran, P. P., Thitipasitthikorn, P. P., Damnoen, P. S., Thienthong, P. B., Rattana-ngam, S., & Homchan, P. (2021). Conservative And Inheritance of Atthami Bucha Day for Sustainable Promotion Tourism. *Journal of Positive Psychology and Wellbeing*, 5(3), 1400-1410.

